

Правове регулювання забезпечення кібербезпеки в Україні

Манік Ю.А.

*курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Рижков Е.В.

*науковий керівник, завідувач кафедри економічної та
інформаційної безпеки Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

За останнє десятиліття значно зросла кількість насильницьких посягань на державні, політичні та економічні інтереси України, які вирують не лише у традиційних сферах збройних суперечок, таких як земля, море і повітря, а й поступово просуваються в новітні простори — інформаційний та кібернетичний [4]. Це визначило політичну необхідність контролю і подальшого регулювання взаємовідносин та дало підстави стверджувати про особливу актуальність процесу створення надійної системи кібернетичної безпеки відсутність якої може призвести до втрати політичної незалежності будь-якої держави світу, тобто до фактичного програшу нею війни невійськовими засобами та підпорядкування її національних інтересів інтересам протиборчої сторони [25].

Актуальні питання інформаційної безпеки держави досліджували: А. Марущак, В. Петрик, В. Ліпкан та інші фахівці. Проблемні питання забезпечення кібербезпеки розглядали у своїх наукових працях А.С. Алпеев [1], В. Бурячок [2], А. Бабенко, В. Бутузов [3], В. Гавловский, В. Голубєв, С. Гнатюк, Д. Дубов [5,6], В. Номоконов, С.В. Мельник [8], В. Петров [9], М. Погорецький, В. Шеломенцев [27] та ін.

Існують різні підходи багатьох науковців до визначення поняття кібербезпеки, під якою вони розуміють стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз, пов'язаних з використанням ресурсів інформаційно-телекомунікаційних систем, так званого кіберпростору, за наявності якого забезпечуються гарантовані умови для реалізації державної інформаційної політики. Водночас, Указом Президента України від 15.03.2016 р., № 96/2016 була введена в дію постанова Ради національної безпеки і оборони України "Про Стратегію кібербезпеки України", в якій

кібербезпека визначена як стан захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави в кіберпросторі. А в Проекті Стратегії забезпечення кібербезпеки України це поняття визначено як стан захищеності критичних об'єктів національної інформаційної інфраструктури та окремих її складових, за якого забезпечується їх стале функціонування та розвиток, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізація кібернетичних загроз в інтересах людини, суспільства, держави". І хоча нова редакція Стратегії національної безпеки вже враховує кібербезпекову проблематику, в Україні все ще відсутня цілісна термінологічна система, що сформувала б єдиний термінологічний апарат у сфері кібербезпеки.

Проблеми, які ускладнюють боротьбу з кіберзлочинами в Україні, насамперед, пов'язані з відсутністю чіткого правового регулювання національної державної політики в сфері кібербезпеки [7, 23, 26]. Також відсутня єдина державна структура з координації протидії кіберзлочинам чи кібератакам, внаслідок чого існує загроза, наприклад, критичній інфраструктурі держави, спостерігається значне зростання комп'ютерного піратства і порушення авторських прав.

Останнім часом розпочалися процеси щодо унормування даної проблеми та пошуку шляхів її вирішення, зокрема через створення відповідних нормативних документів. Україна робить певні кроки у напрямку розбудови інформаційного суспільства, забезпечення кібербезпеки та боротьби з кіберзлочинністю. Нормативно-правову базу у цих сферах діяльності складає: Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність [7], ратифікована Законом України від 7.09.2005 року № 2824-IV; Закони України «Про інформацію» [24], «Про основи національної безпеки України» [21], «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» [22], «Про телекомунікації» [10], «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» [11], «Про доступ до публічної інформації» [12], «Про оборону України» [13], «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [14], «Про об'єкти підвищеної небезпеки» [15]; Укази Президента України, зокрема про: Доктрину інформаційної безпеки [16], Стратегію національної безпеки України [17] та Воєнну доктрину України [18]; окремі положення Кримінального Кодексу України, окремі Постанови Кабінету Міністрів та Рішення РНБО України.

При цьому ключова роль у забезпеченні кібербезпеки покладається на: 1) Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», який регулює відносини у

сфері захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та ІТ систем; 2) Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007-2015 роки» [19] у запропонованих змінах до якого указується на необхідність створення національної системи кібербезпеки; 3) запропонований Міністерством внутрішніх справ (МВС) законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про основи національної безпеки України» щодо кібернетичної безпеки України» [20], яким має бути запроваджено низку термінів, пов'язаних із кібербезпекою.

Пріоритетним залишається створення та прийняття принаймні Стратегії забезпечення кібернетичної безпеки України, зобов'язання щодо розробки якої Україна вже брала на себе перед закордонними партнерами. Цей документ має визначити зміст основних понять у даній сфері, загрози, принципи та напрями забезпечення кібернетичної безпеки, зокрема заходи з удосконалення державного управління та нормативно-правового поля у сфері кіберзахисту.

Таким чином, можна дійти висновку, що кіберпростір на сьогоднішній день відіграє важливу роль у забезпечення нормального функціонування держав світу і суспільства в цілому. Тому необхідність протидії кіберзагрозам, що можуть нанести шкоду національній безпеці України, потребує створення власної дієвої системи інформаційної безпеки.

---

1. Алпеев А.С. Терминология безопасности: кибербезопасность, информационная безопасность / А.С. Алпеев // Вопросы кибербезопасности : журнал. – 2014. – Вып. № 5(8). [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://wiki.informationsecurity.club/doku.php/публикации:terminologiya-bezopasnosti-kiberbezopasnost-informatsionnaya-bezopasnost>

2. Бурячок В.Л. Кібернетична безпека – головний фактор сталого розвитку сучасного інформаційного суспільства / А.Л. Бурячок // Сучасна спеціальна техніка : зб. наук. праць. – 2011. – № 3 (26). – С. 104-114

3. Бутузов В.М. Протидія комп'ютерній злочинності в Україні (системно-структурний аналіз) : монографія / В. М. Бутузов. – К. : Вид-во КИТ, 2010. – 408 с.

4. Гриняев, С. Н. США развертывают систему информационной безопасности [Электронный ресурс] / С. Н. Гриняев.— Режим доступа: <http://www.cnews.ru/security/part3/rus-edu.shtml>, 24.05.2010. 55. Ильяшов, О. А. До питання захисту інформаційно-телекомунікаційної сфери від

сторон- нього кібернетичного впливу / О. А. Ільяшов, В. Л. Бурячок // Наука і оборона. — 2010. — № 4. — С. 35–40.

5. Дубов Д.В. Кібербезпека : світові тенденції та виклики для України / Д.В. Дубов, М.А. Ожеван. – К. : Вид-во НІСД, 2011. – 30 с.

6. Дубов Д.В. Стратегічні аспекти кібербезпеки України / Д.В. Дубов // Стратегічні пріоритети : наук.-аналіт. щокварт. зб. / Нац. ін-т стратег. дослідж. – К. : Вид-во НІСД. – 2013. – № 4 (29). – С. 119-126.

7. Конвенція про кіберзлочинність (набула чинність 01.07.2006) // Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_575 10. Лук'янчук Р.В. Державна політика у сфері забезпечення кібернетичної безпеки в умовах проведення антитерористичної операції / Р.В. Лук'янчук // Вісник НАДУ : зб. наук. праць. – 2015. – Вип. 3. – С. 110-116.

8. Мельник С.В. До проблеми формування понятійно-термінологічного апарату кібербезпеки / С.В. Мельник, О.О. Тихомиров, О.С. Ленков // Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави : зб. матер. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 березня 2011 р. – К. : Вид-во НА СБ України. – 2011. – Ч. 2. – С. 43-48.

9. Петров В.В. Щодо формування національної системи кібербезпеки України / В.В. Петров // Стратегічні пріоритети : наук.-аналіт. щокварт. зб. / Нац. ін-т стратег. дослідж. – К. : Вид-во НІСД. – 2013. – № 4 (29). – С. 127–130.

10. Про телекомунікації: за станом на 15.10.2011 р. / Закон, затверджений ВР України, 18.11.2003, № 1280-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Офіц. вид. – К.: Урядовий кур'єр від 24.12.2003, № 243.

11. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: за станом на 30.04.2009 р. / Закон, затверджений ВР України 05.07.1994, № 80/94-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України від 02.08.1994.

12. Про доступ до публічної інформації: за станом на 09.06.2013 р. / Закон, затверджений ВР України 13.01.2011, № 2939-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України від 12.08.2011.

13. Про оборону України: за станом на 01.07.2013 р. / Закон, затверджений ВР України 06.12.1991, № 1932-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України від 03.03.1992.

14. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: за станом на 01.07.2010 р. / Закон, затверджений ВР України 01.07.2010, № 2411-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України від 08.10.2010.

15. Про об'єкти підвищеної небезпеки: за станом на 18.11.2012 р. / Закон, затверджений ВР України 18.01.2001, № 2245-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України від 13.04.2001.

16. Про Доктрину інформаційної безпеки України: за станом на 08.07.2009 р. / Указ Президента України від 8.02.2009 р., № 514/2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Офіц. вид. – К.: Офіційний вісник України від 20.07.2009.

17. Про Стратегію національної безпеки України: за станом на 12.02.2007 р. / Указ Президента України від 12.02.2007 р., № 105/2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Офіц. вид. – К.: Урядовий кур'єр від 07.03.2007, № 43.

18. Про Воєнну доктрину України: за станом на 22.06.2012 р. / Указ Президента України від 15.06.2004, № 648/2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/648/2004>. – Офіц. вид. – К.: Офіційний вісник України від 13.08.2004.

19. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: за станом на 09.01.2007р. / Закон, затверджений ВР України 09.01.2007 № 537-V. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України від 23.03.2007.

20. Про внесення змін до Закону України "Про основи національної безпеки України" щодо кібернетичної безпеки України: проект за станом на 06.03.2013 р. № 2483. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45998

21. Про основи національної безпеки України: за станом на 20.07.2010 р. / Закон, затверджений ВР України 19 червня 2003 р., № 964-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Офіц. вид. – К.: Урядовий кур'єр від 30.07.2003, № 139.

22. Про державну службу спеціального зв'язка та захисту інформації: за станом на 07.08.2011 р. / Закон, затверджений ВР України 23 лютого 2006 року, № 3475-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Офіц. вид. – К.: Урядовий кур'єр від 11.04.2006, №68

23. Про Стратегічний оборонний бюлетень України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/2012/print1361272038412688>

24. Про інформацію: за станом на 09.05.2011 р. / Закон, затверджений ВР України 02.10.1992, № 2657-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Офіц. вид. – К.: Відомості Верховної Ради України від 01.12.1992.

25. Руководство по кибербезопасности для развивающихся стран. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.itu.int/ITU-D/cyb/publications/2007/cgd-c-2007-r.pdf>.

26. Соловйов С.Г. Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / С.Г. Соловйов, О.Є. Бухтатий, Ю.В. Нестеряк та ін.; за заг. ред. Н.В. Грицяк; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К. : Вид-во К.І.С., 2015. – 319 с.

27. Шеломенцев В.П. Правове забезпечення системи кібернетичної безпеки України та основні напрями її удосконалення / В.П. Шеломенцев // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика) : зб. наук. праць. – 2012. – № 1(27). – С. 312-320.

Попередження та розслідування кіберзлочинів

Мельникова Е.О.

*студентка 1 курсу ЮД-748
юридичного факультету ДДУВС*

Гавриш О.С.

*науковий керівник, викладач кафедри економічної та
інформаційної безпеки Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ*

Станом на сьогодні, жертвами кіберзлочинців можуть стати не лише люди, а і цілі держави. За оцінками Інтерполу, темпи зростання злочинності у цій сфері, наприклад, у глобальній мережі Інтернет, є найшвидшими на планеті. Кількість злочинів, що мають прояв у цієї галузі, зростає пропорційно кількості користувачів комп'ютерних мереж. Сьогодні у світі дослідження проблем боротьби зі злочинами в